

Kuopion kokous-
kuulumisia

4

Julkilausuma opetus-
ministeriölle

6

Suunnitelmallista
sijoittamista vai
sattuman sanelemaa?

8

Tarkennusta
jälkihuoltoon

9

Kehonkieltä
Tuija Piepposen
johdolla

3

5-V JUHLA-
AMPPPELI

Sisältö 1/2004

Pääkirjoitus

Kesä, kärpäset ja kesäloma 2

Ajankohtaista

Liittokokouskuulumisia Kuopiosta 3

Mitä jäi torstaiksi jäljelle? Jälkihuolto. 5

Liittokokouksen päätöksiä 5

Julkilausuma

Perhekodissa olevien lasten ja nuorten perusopetukseen liittyvien epäkohtien poistaminen 6

Puheenvuoroja

Suunnitelmallista sijoittamista vai sattuman sanelemaa 8

Tarkennusta jälkihuoltoon 9

Koulutusta

Ammatillisten perhekotien laadunhallinnan valmennusohjelma 2004-2005 10

Pikku uutisia

Uudistunut Amppele 11

APKL:n internetpalvelut 11

Tietoturva ja viruksista 11

Lakineuvontaa jäsenistölle 11

Salibandyturnaus pelataan Pirkanmaalla 11

APKL lukujen valossa 1.1.2004

Hoitopäivähinnat maakunnittain 12

Keskimääräiset hoitopäivähinnat 12

Sijoittajakunnat 2004 13

Huollettavien ikäjakaumat 13

APKL:n jäsenperhekodit keväällä 2004

Liiton jäsenperhekodit 14

Kesä, kärpäset ja kesäloma

Ihanaa, kevät on jo pitkällä ja kohta koittaa kesäloma! Tämä on tuttu huudahdus kesän kynnyksellä monissa tavallisissa perheissä. Perhekodissa voi tilanne olla aivan erilainen, sillä monilla perhekotivanhemmilla ei ole minkäänlaista vuosilomaa, joten kesästä tuntuu tulevan hyvin työläs, joillekin jopa rasittava. Olisi korkea aika havahtua ja hoitaa omat loma-asiansa ja vapaapäivänsä kuntoon, jotta tätä työtä jaksaisi tehdä vielä viiden vuodenkin päästä. Onhan se hienoa, kun perhekotivanhemmat työskentelevät yhdessä lapsiensä kanssa käytännössä koko vuoden ilman lomaa. Tässä piilee kuitenkin vaara, että heihin iskee uupumus, jolloin hommat jäävät tekemättä tai ainakin työnteon taso laskee. On ilahduttavaa todeta, että viime vuonna perhekodeissa oli 94 päätoimista työntekijää ts. keskimäärin 1 kotia kohden. Sivutoimisia työntekijöitä oli 86, joten tilastollisesti luvut näyttävät hyviltä resurssien suhteen.

Vuodenvaihteessa 2004 perhekodeissa oli 455 lasta, kun taas hoitopaikkoja 515, keskimäärin perhekodissa oli 5,9 lasta. Apkl:n perhekoteihin sijoitettiin lapsia 129 kunnasta.

Lapset ovat mielissään koulun loppumisesta, seuraavalle luokalle tai jopa uuteen kouluun siirtymisestä. Nyt on heidän aika kerätä energiaa varastoon seuraavaa kouluvuotta varten. Monelle lapselle kesäloma tietää matkoja ja vierailuja sekä kotilomia; toivonkin, että kaikilla olisi ikimuistoinen kesä tulossa. Kesä, jota on mukava muistella useammankin vuoden jälkeen.

Liitolla on ollut edustus lastensuojelun keskusliiton sijaishuollon neuvotte-lukunnassa, jälkihuolto- ja auditointityöryhmissä. Lisäksi monet perhekodit ovat osallistuneet kuntaliiton järjestämään lastensuojelupalvelujen osto- ja myyntikouluun. Hallitus toivoo laatupiiriin järjestävän itselleen täsmäkoulutusta omalla alueellaan, mihin laatupiiri voi hakea rahoitusta hallitukselta. Toivottavasti tuleva laatukansioon tähtäävä koulutus saa riittävästi osallistujia, että koulutus voidaan toteuttaa suunnitellusti.

Itse aion viettää kesäni yhdessä lasten kanssa kalastellen, veneillen, retkeillen. Ja tietenkin uiden ja nauttien pimeän talven jälkeen auringosta täysin rinnoin. Vietän osan kesästä myös omien biologisten lapsieni ja vaimoni kanssa nauttien samoista asioista kuten muutkin. Tänä kesänä vietetään Perhekoti Nuutissa grillauskesä ja syödään ulkona niin paljon kuin mahdollista eli lähes joka päivä.

Mansikkaista kesää

toivoo **Pertsu**

Ammatillisten Perhekotien Liitto ry:n jäsenjulkaisu, 6. vuosikerta. Ilmestyy tarvittaessa.

Päätoimittaja:

Matti Kosonen,
puh. ((03)3763 377,
matti.kosonen@apkl.fi

Taitto: Kirjava Omena, Lahti,

kirjava.omena@phnet.fi

Paino: Ecapaino, Lahti

Painosmäärä: 1000 kpl

Jakelu: Ammatilliset perhe-

kodit, lastensuojelualan

yhteistyötahot.

Aineistoa lainattaessa lähde

on mainittava.

Liittokokouspäivät huhtikuussa Kuopiossa Rauhalahden kylpylässä

Kevään liittokokouspäivät pidettiin Kuopiossa Rauhalahden kylpylässä 21.-22.04. Päivien järjestelyistä vastasi Itäisen Suomen laatupiiri savolaisesta ja pohjois-karjalaisesta akselista. Koska raadollinen arki mitä todennäköisemmin vierailee itse kunkin perhekodissa riittävän usein, päätimme ikäänkuin vastapainoksi ottaa päivien pääsävyksi humoristisen otteen.

**ELÄMÄN
TARKOTUS
on
MURHEEN
KARKOTUS**

Kasvojen ilmeillä, eleillä sekä vartalon asennoilla viestitämme tahtomattamme hyvin monenlaisia asioita. **Tuija Piepponen** opasti kokousväkeä varsin havainnollisesti tunnistamaan erilaisia tunnetiloja sekä rooleja. Hänen ilmiömäinen eläytymis- ja heittäytymiskyky erilaisiin tilanteisiin kirvoitti yleisön nauruhermoja ja kipeytti vatsalihaksia oikein urakalla.

Päivien teemana oli **ELÄMÄN TARKOTUS ON MURHEEN KARKOTUS**. Heti kärkeen tähän teemaan passasi hyvin **Piepposka**. Näyttelijä **Tuija Piepponen** esitteli seikkaperäisesti ruumiinkielen kommervenkit erinäisiin tarkotusperrisiin nähen. Osa pääsi

kokeilemaan Piepposen harjoituksia myös yleisön edessä. Ikä piteni useilla vuosia naurusta päätellen. Esitys oli erinomainen ja monesta seikasta on otettavissa hyötyä oikean elämän tilanteisiin.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Jukka Malin pääsi (tai joutui) mukaan estraadille harjoittelemaan kehonkielellä puhumista. Mahtoiko viesti mennä perille yleisöön?

Jatkoa edelliseltä sivulta.

Piepposen "kielikoulun" jälkeen oli vuorossa pieni siirtyminen juhlaillallisille kylpylän Jätkänkämpälle. Kansanhuumoritaiteilija **Aapeli Rummukainen** viihdytti siellä meitä viittäkymmentä liittopäiville kokoontunutta savolaesvänkryrällä huumorilla insinööritoverinsa kera.

Tilannehumori olikin jo koetteilla siinävaiheessa, kun mm. allekirjoittanut oikeasti luuli, että kämppä on vain kivenheiton päässä kylpylästä! Osa porukasta nimittäin lähti matkaan pikkukengillä ja käveltävää kertyikin reilu kilometri ja osin rapaista tietä. Jos tämä jäi jotain salakalvaamaan, niin anteeksi näin jälkikäteen.

Pekka Puupäänkin tuntui käyneen Tuija Piepposen "kielikurssilla", sen verran velmusti hänelläkin kroppa puhui.

Tuija Piepponen, Aapeli Rummukainen ja Pekka Puupää antoivat meille rautaisannoksen huumoria. Tällä latauksella jaksamme sinnitellä arjen askareissa pitkän aikaa.

Aapelimme oli perehtynyt moniin elämän ilmiöihin varsin seikka-peräisesti. Kaikkein parhaiten Aapeli tuntui hallitsevan erään elämän aloituspuolen liepeillä olevan toimituksen, johon liittyvä sisältökirjo on joskus kuultavissa myös vihmerimpien sijoitettujen lapsukaisten huuilta, enempi sanoina kuin ymmärryksenä.

Reippaat säestykselliset lauluesitykset höystyivät hulvattomalla vitsinkerronnalla. Kerrottakoon eräs mieleen jäänyt vitsi tässä:

Isäntä oli laatinut testamenttiinsa, että kuoltua hänet pitää haudata yhdessä "Verguussoninsa" kanssa - koska sen kanssa on yhdessä noustu joka montusta.

Illallinen oli viimeisen päälle onnistunut ja maukas. Kämpän kokonaismiljöö istui tilaisuuteen kuin nenä päähän. Lupsakan ehtoon päätteeksi lautupiiri lahjoitti Pekka Puupään käestä jokkaiselle suklaaisen muikun aforismin kera.

Koska koko kansan tuntema humoristisen **Pekka Puupää** -hahmon luoja **Esa Pakarinen** on syntynyt Rääkkylässä Pohjois-Karjalassa, kutsuimme Pekan alias **Martti Muttosen** kahdeksi päiväksi Rauhalahteen.

Hän kertoili meille harvinaisen napakoita huomioitaan ihmiselon iloissa ja suruissa. Joskus varmasti meidän itsekunkin olisi osattava asennoitua tapahtuviin asioihin Pekka Puupään filosofialla ja mutkattomuudella.

Ennen nukkumaanmenoa oli vielä mahdollisuus tanssahtaa nostalgisesti **Fredin** laulujen tahdissa, jotka soivat kuten 80-luvulla aikanaan.

Mitä jäi torstaiksi jäljelle? Jälkihuolto.

Torstaina piti jo suunnata ajatuksia takaisin arkeen, sillä **Tuija Suikkanen-Malinin** aiheena oli mm.:

- Oikeat jälkihuollolliset toimenpiteet: nuoren tarvitsemien palvelujen kartoitus, suunnitelmallinen ja jatkuvaan arviointiin perustuva nuoren sitouttaminen.
- Nuoren asuminen ja sen suunnitelmallinen tuki: selvítettävä nuoren kyky/halu itsenäiseen asumiseen sekä erilaiset tuetun asumisen variaatiot, lähi-verkoston kartoitus, tukiverkoston konkreettiset tehtävämäärittelyt ja vastuunjako.
- Jälkihuoltosuunnitelman teko ja nuoren sitouttaminen, tieto siitä kenen puoleen kääntyä milloin tahansa.

Summa summarum:

- toimijoilla on oltava yhtenäinen käsitys ja visio jälkihuollon tukitoimenpiteistä
- resurssit on mitoitettava oikein
- lupauksista on pidettävä kiinni
- pienetkin oikein tehdyt asiat kantavat nuorta eteenpäin
- ja pienikin epäonnistunut jälkihuollon yksityiskohta voi tuottaa nuorelle kohtalokkaan pettymyksen.

Syysliittokokous pidetään
Tampereella 30.9-1.10.04

Kokous- ja koulutuspäivämme keräsi Kuopion Rauha-lahteen huhtikuiseksi viikonlopuksi viitisenkymmentä perhekotivanhempaa.

VTM **Kari Kangaspunta** Kehityspolku Oy:stä esitteli syksyllä aloitettavaa laadunhallinnan valmennusohjelmaa.

Tuija Suikkanen-Malin kertoi ennakkotietoja toukokuussa ilmestyvästä Jälkihuolto-oppaasta.

Lopuksi perhekodeille pari kysymystä:

Mitkä ovat tiettyä hoidossamme olevaa lasta uhkaavat pelot maailmalla?

Mikä meidän perhekodissamme on sellaista, joka kantaa maailmalla lapsen elämässä myös jälkihuollon yli?

Martti Muttonen ja
Antti Syrjänen
Iittäinen luutupiiri

Liittokokous- päätöksiä

Liittokokouksessa käytiin läpi sääntömääräiset asiat ja vuoden 2003 toimintakertomus. Liittoon kuului vuoden lopussa 88 jäsenperhekotia. Viime vuonna liiton puheenjohtaja ja sihteeri sekä alueelliset edustajat kiersivät tapaamassa useimmat läänien sosiaalitarkastajat. Tapaamisten tarkoituksena on ollut tuoda liittoon ja sen toimintaa tutuksi lääneihin sekä kartoittaa lupa- ja valvontakäytäntöjä.

Liittokokouksessa todettiin liiton talouden olen hyvässä kunnossa. Tälle vuodelle liitto tarjoaa laatuپییرille koulutuskustannuksiin tuhat euroa. Viime vuonna viidensadan euron tukea haki kolme laatuپییریä.

Yhteinen julkilausuma

Ammatillisten Perhekotien Liitto ry ja **Perhehoitoliiitto ry** ovat päättäneet antaa yhteisen julkilausuman opetusministeriölle sekä sosiaali- ja terveysministeriölle perhehoitodossa olevien lasten ja nuorten perusopetukseen liittyvien epäkohtien poistamiseksi. Lausunnossa esitetään, että ministeriö arvioi järjestelmän nykyisen toimivuuden sekä kehittää jo tällä hallituskaudella lainsäädännön hengen mukaisen toimivamman järjestelmän perhehoitodossa olevien lasten perusopetuksen turvaamiseksi. Julkilausuma on kokonaisuudessaan luettavissa tämän lehden sivulta 6-7.

Ammatillisten Perhekotien Liitto ry ja Perhehoitoliitto ry antoivat huhtikuussa 2004 yhteisen julkilausuman opetusministeriölle sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle perhehoidossa olevien lasten ja nuorten perusopetukseen liittyvien epäkohtien poistamiseksi.

Perhehoidossa olevien lasten ja nuorten perusopetukseen liittyvien epäkohtien poistaminen

Perhehoitoliitto ry ja Ammatillisten Perhekotien Liitto ry vastaavat yhdessä vuosittain yli 6000 sijoitetun lapsen ja nuoren hoidosta Suomessa. Olemme huolestuneita perhehoidossa olevien lasten ja nuorten perusopetukseen liittyvien erityispalvelujen lainmukaisesta saatavuudesta ja toimivuudesta.

Suomen perustuslain 6 § sääntää mm., että ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielien, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Lisäksi todetaan että lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Lain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen niin, että julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Perusopetuslain 4 §:n mukaan kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Lain 25 §:n 1. momentissa todetaan oppivelvollisuudesta että se alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Lisäksi säädetään että, jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta 1. momentissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta.

Lastensuojelulain 7 §:ssä todetaan mm. että kunnan tulee järjestää kunnan koululaitoksen piirissä oleville oppilaille riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien poistamiseksi sekä koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi. Lain 15 § velvoittaa lapsen edun valvontaan mm. siten, että sosiaalilautakunnan edustajan on tarvittaessa oltava läsnä oppivelvollisen lapsen kou-

lusta erottamista koskevaa asiaa koululautakunnassa käsiteltäessä.

Lastensuojelulain 45 § sääntää, että lapsen sijaishuollon järjestämisestä ja tästä aiheutuvista kustannuksista vastaa se kunta, jossa lapsen huostaan ottamisen ja sijaishuollon järjestämisen tarve on syntynyt. Jälkihuollon on velvollinen järjestämään se kunta, joka on ollut vastuussa sijaishuollon järjestämisestä. Lisäksi säädetään että kunnan, jossa lapsi tai nuori on avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitettuna tai jälkihuollossa, on järjestettävä yhteistyössä vastuussa olevan kunnan kanssa lapselle

tai nuorelle hänen huollon tai hoidon tarpeensa edellyttämät palvelut.

Periaatteessa lainsäädännön siis pitäisi turvata lasten perusopetuksen oikeudenmukaisuus ja tasavertaisuus. Järjestelmä ei kuitenkaan ole kaikilta osiltaan toimiva. Ongelmia esiintyy ainakin silloin kun perhehoitoon lasta sijoittava kunta ja perhehoitopai-

kan sijaintikunta eivät tee yhteistyötä lapsen sijoitusprosessin yhteydessä. Sijoituspäätöstä tehtäessä olisi ehdottomasti varmistauduttava lapsen tarpeiden mukaisten perusopetukseen liittyvien erityispalvelujen saatavuudesta. Heikosti valmistellut ja kiireiset sijoitukset ovat aiheuttaneet kohtuutonta sijaisperheiden ja perhekotien arvostelua. Sijaisperheille on mm. lähetetty allekirjoitettavaksi sitoumuksia, joissa heidän tulee luvata kunnalle, etteivät ota hoitoon sellaisia

Sijoituspäätöstä tehtäessä olisi ehdottomasti varmistauduttava lapsen tarpeiden mukaisten perusopetukseen liittyvien erityispalvelujen saatavuudesta.

lapsia, joilla on erityistarpeita koulunkäyntiin liittyen. Toisaalta erityispalveluiden kustannuksia on jo yritetty ja on jo sisällytettykin ammatillisten

perhekotien vuorokausihintaan kuuluviksi. Huolestuttavinta on kuitenkin se, että lapsen koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet saattavat jäädä jopa kokonaan hoitamatta.

Nämä tilanteet ovat monien yhteensattumien summia ja juontavat juurensa lastensuojelun tarpeessa olevien lasten ja perheiden huono-osaisuuteen ja yhä

syvenevään syrjäytymiskierteen, jonka päätepiirteenä on lapsen sijoittaminen kodin ulkopuolelle joko laitokseen tai perhehoitoon. Lapsen perusopetus on saattanut jäädä kovin vajavaksi ja ylipäänsä kyky käydä koulua on oleellisesti heikentynyt. Ammatillisten Perhekotien Liiton sijoitustyöskentelyn laatu-kriteereihin kuuluvat oleellisena osana myös perusopetuksen järjestämiseen liittyvien lapsen erityistarpeiden analysointi. Perhekodit arvioivat ja mitoittavat toisaalta omat resurssinsa ja selvittävät miten yhdessä peruskoulun tarjoamien palvelujen kanssa voitaisiin turvata juuri ko. lapsen opetukselliset tarpeet. Jos lapsen opetuksellisia tarpeita ei kyetä turvaamaan, eettisesti toimiva ammatillinen perhekoti joutuu luonnollisesti kieltäytymään lapsen sijoituksesta hänen etunsa vastaisena.

Samaan asiaan on myös apulaisoikeuskansleri puuttanut selvityspyyntönsä 17.3.2004. Opetusministeriö onkin velvoittanut lääninhallituksia selvittämään onko huostaan otettujen, perhekoteihin ja lastensuojelulaitoksiin sijoitettujen lasten perusopetusta koskevan oikeuden toteutumisessa puutteita ja onko perusopetuksessa säädetyn järjestämisvelvollisuuden osalta ilmennyt laiminlyöntejä tai muuta sellaista menettelyä, johon laillisuusvalvojan olisi syytä puuttua. Selvityspyyntö on kohdistettu vain yksityisiin perhekoteihin tai lastensuojelulaitoksiin sijoitettuihin huostaan otettuihin lapsiin, vaikka ongelma mielestämme koskee kaikkia perhehoidossa olevia

(myös perhehoitajalain mukaisia sijaisperhesijoituksia) ja etenkin avohuollon tukitoimin sijoitettuja lapsia. Kysymys onkin oikeastaan ongelman seurausilmiön eikä itse asian selvittämisestä koska selvitys kohdistuu peruskoulun ulkopuoliseen opetuksen järjestämiseen eli ns. kotikouluilmiöön.

Kotikoulu ja ylipäänsä peruskoulun ulkopuolinen lapsen opettaminen on yksinkertaisesti seurausta sille, että peruskoulu ei ole syystä tai toisesta kyennyt vastaamaan lapsen opetussellisiin tarpeisiin. Kun tarvittavaa räätilöityä lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan erityisopetuksesta ei ole ollut

saatavilla ovat lastensuojelun hoitoyksiköt alkaneet hoitaa epäkohtaa omatoimisesti. Suurimaksi osaksi on perhehoidossa kuitenkin kyse lapsen tilapäisestä opettamisesta kotona. Lapsi on esim. käyttäytymiseen tai mielen-terveyteen liittyvien oireidensa vuoksi tullut kyvyttömäksi seuraamaan normaalia kouluopetusta. Yhteistyössä on tällöin opetushenkilöstön kanssa sovittu siitä, että lapsi opiskelee ”työkyvyttömyysaikana” perhekodin vanhempien tai sijaisvanhempien ohjauksessa. Kun työkyky on palannut lapsi palaa taas kouluun. Erikseen ovat sitten laitostyyppiset hoitoyksiköt, jotka ovat järjestäneet jatkuvaa kotiopetusta yhteistyössä kouluviranomaisten kanssa. Tällöin onkin kyse koulukotityyppisestä hoitokokonaisuudesta.

Itse asiassa heikoimpaan asemaan jäävät ne sijaishuollossa olevat lapset, joiden perusopetuksessa olevat puutteet jäävät kokonaan huomiotta. Näistä lapsista tulee väistämättä ns. alisuoriutujia, jolloin ammatilliset opinnot ja myöhemmin työhön sijoittuminen on merkittävästi muuta väestön osaa heikompi.

Ongelma ei tietenkään poistu arvioimalla seurausilmiötä vaan sillä, että pyritään puuttumaan järjestelmän rakenteellisiin heikkouksiin. Pohjimmiltaan kysymys lienee riittävien taloudellisten resurssien turvaamisesta perhehoitolasten perusopetuksen järjestämiseksi. Esitämme harkittavaksi sitä, että lastensuojelulakiin (esim. 45 §:n yhteyteen) kunnan sijaishuollon järjestämisvastuun yhteyteen sisällytetään myös sijoitettujen lasten perusopetuksen erityistarpeiden kustannusvastuu. Tässä yhteydessä on tietenkin uudelleen harkittava ja ratkaistava lastensuojelulain 5§ mukaiset lastensuojelutoimienpiteiden kustannukset (ns. suurten kustannusten tasausjärjestelmä) ja ehdotukseemme viitaten myös se miten lastensuojelulasten perusopetuksen erityistarpeiden kunnalle aiheuttamat kustannukset korvataan esim. erillisin ”korvausmerkityin” valtion varoin.

Perhehoitoliitto ry ja **Ammatillisten Perhekotien Liitto ry** ovat kumpikin tahoillaan käsitelleet asiaa tämän kevään liittokoukousissaan huhtikuun 25. ja 20. päivä, ja esittävät, että ministeriö arvioi järjestelmän nykyisen toimivuuden sekä kehittää jo tällä hallituskaudella lainsäädännön hengen mukaisen toimivamman järjestelmän perhehoidossa olevien lasten perusopetuksen turvaamiseksi.

PERHEHOITOLIITTO ry

Ammatillisten Perhekotien Liitto ry

Pohjimmiltaan kysymys lienee riittävien taloudellisten resurssien turvaamisesta perhehoitolasten perusopetuksen järjestämiseksi.

Suunnitelmallista sijoittamista **vai** sattuman sanelemaa?

Perhehoitoliiton
toiminnanjohtaja
Jari Ketola

Ennaltaehkäisevän työn avulla löydämme varmasti yhä enemmän myös sijaishuoltoa tarvitsevia lapsia ja nuoria, mutta lastensuojelun asiakkaiden määrän kasvu tulee suureksi osaksi pahoinvoinnin lisääntymisestä suomalaisissa perheissä.

Lastensuojelun tarve jatkaa kasvuaan hyvinvointivaltiossa nimeltä Suomi. Onko lisääntynyt tarve lastensuojelamiseen löytynyt tehostetun etsivän työn avulla, vai onko lapsemme todella yhä enenevässä määrin suojelun tarpeessa?

Sijaishuollossa olevien lasten ja nuorten määrän jatkuva kasvu on merkinnyt myös sijaishuollon kustannusten nousua. Kustannusten nousu on ollut kuitenkin vielä jyrkempi kuin mitä sijoitusten määrän kasvu antaisi odottaa. Tämä johtuu varmasti monestakin eri tekijästä, mutta laitospainotteisen hoidon suhteellisen osuuden lisääntyminen on yksi suurimmista tekijöistä. Sijaishuollon laituskustannukset ovat nousseet viimeisen neljän vuoden aikana 60%. Laitoshoidon lisääntymiseen on taas vaikuttanut se, että huostaanottoja ja sijoituksia tehdään yhä myöhemmin. Murrosikäisten nuorten suhteellinen osuus sijoitetuista on kasvanut v. 1992-2001 välillä lähes 300%. Pitkään jatkuneet vaikeat olosuhteet biologisissa perheissä synnyttävät paljon nuorille erityishoidettavuutta ja erityispalveluja, jotka taas lisäävät sijaishuoltopaikkojen kustannuksia ja edellyttävät erityisjärjestelyjä.

Olemme tilanteessa, jossa sijoittajien lastensuojelutyön sijaishuollon resurssit kohdentuvat lähes ainoastaan kaikkein välttämättömpään, sijoittamiseen ja sijaishuoltopaikkojen löytämiseen. Rakenteellista ja lastensuojelupoliittista suunnittelutyötä ei ehditä tekemään. Perhehoidon näkökulmasta sijoittajakunnissa tehtävän sosiaalityön resurssit ovat kestävämmästä alimitoitettuja. Yhdellä sosiaalityöntekijällä saattaa olla tuettavanaan yli sata asiakasperhettä ja täten lapsia vielä sitäkin enemmän. Ruotsissa perhehoitoon on kehitetty kuntien sosiaalityön avuksi yritysperheisiä sijoitusta tukevia palveluja. Näillä yrityksen sosiaalityöntekijöillä on keskimäärin 7 perhettä tuettavaan. Kustannuksia perhehoidon tukemisesta aiheutuu lisää, mutta työskentelymalli on edelleen 2-3 kertaa edullisempaa kuin laitoshoido ja mikä tärkeintä, lapset ja perheet saavat laadukasta tukea sijoituksen onnistumiseksi.

Jos lastensuojelupoliittikka on jäänyt kehittymättä Suomessa kuntatasolla, niin sitä se myös on monelta osin ollut kansallisellakin tasolla. Poliittisen päätöksenteon lyhytnäköisyys kulminoituu kuntasektorilla erityisesti kuntien välisen yhteistyön kehittämättömyytenä, sekä valtiontasolla lainsäädäntöuudistuksen hitautena ja linjakarsien, tutkimuksen sekä ohjeiden puuttumisena. Sijaishuollon rakenteita, suunnitelmallisuutta ja sijaishuollon toimijoiden yhteistyötä vahvistamalla voisimme turvata lapsille pääsyn perheenomaisiin kasvuolosuhteisiin nykyistä useammin. Linjakas-ta lastensuojelupoliittikkaa olisi mielestäni muun muassa se, että määritellään sijaishuollon toimintamalleja ohjaavia kriteerejä, edellytetään erityispalveluissa kunnilta yhteistyötä osaavan ja pitkäjänteisen sijaishuollon toteuttamiseksi sekä tuetaan lasten sijoittamista ensisijaisesti perhehoitoon.

Jari ketola
toiminnanjohtaja
PERHEHOITOLIITTO ry

Tarkennusta jälkihuoltoon

Jälkihuolto-opas on vihdoin ilmestynyt. Opas ilmestyi 11.5.2004 ruusun ja kirjan päivänä, ei hassumpi ajankohta! Sitä saa Lastensuojelun keskusliitosta 18 euron hintaan.

Opas sisältää asian tarkastelua tutkimuksen ja jäsenyyksen kautta sekä käytännön esimerkkejä ja työkalujen esittelyä. Opuksen hankkiminen perhekoteihin ei lie ne välttämätöntä, mutta varmasti selaamisen arvoinen kaikille. Jos tutustut kirjaseen niin olemme innokkaita kuulemaan kommentteja, niin risuja kuin ruusuja. Laita kommentit vaikka allekirjoittaneen sähköpostiin tai ihan paperille. Pidämme palautekokouksen syksyllä.

Kuopion liittokokouksen yhteydessä kävimme keskustelua jälkihuollosta perhekodin näkökulmasta. Siinä yhteydessä keskustelimme jälkihuolto-oikeudesta avoimuuden sijoituksen jälkeen. Kuten silloin puhuimme, Lsl:n 34 §:n mukainen oikeus jälkihuoltoon koskettaa vain huos-

taan otettuja ja sijaishuollossa olleita henkilöitä 21-ikävuoteen saakka. Kuitenkin Lsl:n 13 § tuo kaikille ennen 18-ikävuottaan lastensuojelun asiakkaana olleille oikeuden täysi-ikäisyyden jälkeisiin tukitoimiin, jotka ovat nuorelle hyvin samansuuntaiset jälkihuollon kanssa.

Lastensuojelulaissa on paljon hyviä asioita, joita ei olla osattu vielä ottaa käytäntöön. Ja lakia kannattaa aina silloin tällöin kerrata. Tämän oppi koko jälkihuoltotyöryhmä. Joten elinikäinen oppiminen on kaiken aikaa käynnissä, ja on hyvä saada siitä aina silloin tällöin todisteita. Viisastunut en ole vielä, mutta paljon uusia kokemuksia on kertynyt tämänkin työryhmän työskentelyn kautta.

Oikein nautinnollista kesää kaikille perhekoitalaisille niin pienille kuin isoille, nuorille kuin varttuneemmillekin. Pitäkää huolta niin itsestänne kuin toisistanne. Nautitaan valosta ja lämmöstä, tai siitä mitä nämä kesäpäivät nyt mukanaan tuokaan!

Terveisin

Tuija Suikkanen-Malin

Immiläntie 23, 15560 Nastola
tuija.suikkanen-malin@kyamk.fi

Ammatillisten perhekotien Laadunhallinnan valmennusohjelma

2004-2005

Ammatillisten perhekotien liitto järjestää yhdessä Kehityspolku Oy:n kanssa vuoden kestävä laadunhallinnan valmennusohjelman, johon liiton jäsenperhekodeilla on mahdollisuus osallistua.

Valmennusohjelman aloitusseminaari pidetään 1.–2. 9. Jyväskylässä. Muut kuusi seminaaripäivää sovitaan yhdessä siten, että ohjelma päättyy elokuussa 2005.

Kenelle

Valmennus on tarkoitettu kaikille liiton jäsenperhekodeille. Valmennus on rakennettu niin, että siinä kyetään hyödyntämään aikaisempaa kokemusta laadun kehittämistyöstä. Mukaan voi kuitenkin tulla ilman aikaisempaa kokemusta.

Tavoite

Valmennuksen tavoitteena on rakentaa yksiköille systemaattinen ja dokumentoitu laadunhallintajärjestelmä. Prosessin kuluessa yksiköillä on mahdollisuus työstää **laatukäsikirja**, jossa keskeiset laadunhallintaan liittyvät työprosessit ja kasvatuksen ja hoidon periaatteet on kuvattu.

Miksi

Laadun kehittämistyötä voi perhekodeissa perustella sekä ulkoisilla että sisäisillä syillä. Ulkoiset perustelut liittyvät kilpailuaseeman muuttamiseen ja siihen, että perhekotitoiminnan valvonta saattaa jatkossa perustua myös laadun ulkoiseen auditointiin. Laadunhallinta ja laadun kehittäminen on tärkeää myös puhtaasti ammatillisista syistä. Jatkuvan kehittämisen ja oppimisen periaate on tärkeää, jotta kyetään vastaamaan yhä paremmin hoidon ja kasvatuksen haasteisiin.

Sisältö

Valmennus kestää vuoden ja se muodostuu kahdeksasta (8) yhteisestä koulutuspäivästä, joiden välillä osanottajat tekevät välitehtäviä ohjatusti yksiköissään.

Myös alueellisia laaturyhmiä hyödynnetään. Työskentelyn tueksi järjestetään konsultaatiota ja ohjausta, joka on suunniteltu toteutettavaksi internetin kautta toteutettavan verkko-oppimisympäristön avulla.

Toteutus

Valmennus toteutetaan Jyväskylässä ja siitä vastaa **Kehityspolku Oy**, joka on vuoden 2003 lopulla perustettu hyvinvointialan kehittämissyhtiö. Kouluttajina toimivat VTM **Kari Kangaspunta** ja YTM **Janne Kankaanniemi**, jotka ovat vastanneet myös Etelä-Savossa toteutetusta sijaishuollon laatuhankeeseen (**ELLA**) toteutuksesta. Valmennuksessa hyödynnetään myös Lastensuojelun keskusliiton Laituri-hankkeen tuotokset, jotka liittyvät valtakunnallisten sijaishuollon laatukriteerien ja auditointijärjestelmän kehittämiseen. Yrityksellä on yhteistyösopimus Suomen kuntaliiton erityisasiantuntijana toimivan **Tupu Holman** kanssa. Hänen asiantuntija- ja koulutuspanostaan tullaan myös prosessissa hyödyntämään.

Hinta

Valmennuksen hinta on **800** euroa/osanottaja. Mikäli perhekodista tulee kaksi osallistujaa (mi-

kä on suositeltavaa), annetaan alennusta siten, että yhteishinta on **1 300** euroa/kaksi osallistujaa. Hinta sisältää koulutusmateriaalin ja välitehtävien konsultoinnin. Valmennukseen tulee ilmoittautua kirjallisesti ja sitovasti **30.6.2004** mennessä laatutyöryhmälle sähköpostilla:

riitta.riekki@apkl.fi

Koulutusohjelman toteutuminen edellyttää vähintään 20 osallistujaa. Enimmäismäärä rajataan 36 osallistujaan.

Tiedustelut

Järjestelyt:

Riitta Rieki

puh. 0500 646 173

Prosessi:

Kari Kangaspunta

puh. 0400 558 265

Sisältö:

Janne Kankaanniemi

puh. 044 321 6318.

Kehityspolku Oy

AMPPELI on ilmestynyt jo viisi vuotta

Ammatillisten Perhekotien Liiton oma lehti, **AMPPELI**, on ilmestynyt viisi vuotta. Vuosien mittaan lehdesä on käsitellyt perhekoteja kiinnostavia ja askarruttavia aiheita niin asiantuntijoiden kuin vanhempien

näkökulmasta. Aiemmin ilmestyneitä numeroita voi tiedustella **PDF**-tiedostoina jäsenpalvelusta.

Haluamme kehittää jatkossa **AMPPELIN** sisältöä ja toivommekin lukijoitamme palautetta, vinkkejä ja

apua työhömmä. Niitä voi lähettää osoitteeseen:

kirjava.omena@phnet.fi

"Juhlan" kunniaksi lehden ulkoasu on uudistettu ja se ilmestyy tällä kertaa nelivärisenä.

Kaunista Kesää!

Leea Lehelmä

Kirjava Omena

APKL:n perinteinen salibandyturnaus pelataan tänä vuonna Pirkkanmaalla.

Tarkemmat tiedot turnausajan kohdasta ja paikasta löytyvät [www-sivuilta](http://www.sivuilla) kesän aikana.

Internetsivut toimivat ja palvelevat osoitteessa

www.apkl.fi

Informaatiota ja tietoa

Liitollamme on toimivat kotisivut ja siellä on runsaasti tärkeää tietoa meille kaikille. Mm. jäsenperhekodit yhteystietoineen löytyvät luetteloituina sivuilta.

Vapaat hoitopaikat markkinointiin

Kotisivulla on jäsenperhekotien käytössä myös vapaiden paikkojen markkinointi. Tiedot vapaista paikoista toimitetaan jäsenpalveluumme osoitteeseen: **vappu.maattanen@apkl.fi**

tai puhelimitse (03)5898 880, mieluiten kuitenkin sähköpostilla.

Paikat päivitetään sivuillemme 2 – 3 päivän kuluessa tietojen saapumisesta meille. Kunnat käyttävät ahkerasti sivuja vapaiden paikkojen etsimiseen, joten tämä jäsenetu kannattaa hyödyntää.

Keskustelu- ja kalenterisivut jäsenille

Sivuilla on myös jäsenien keskustelupalsta ja kalenterisivu, joita kannattaa niinkään ahkerasti käyttää. Keskustelupalstan

tunnus ja salasana on lähetetty perhekodeille. Jos ne ovat kadonneet, niitä kannattaa kysyä jäsenpalvelustamme.

Tutkittua tietoa perhekodeista

Sivuilla on luettelo erilaisista tutkimuksista sekä kirjallisuudesta, jota jäsenet voivat veloituksetta lainata. Lainauspyynnöt voi lähettää jäsenpalveluumme.

Aurinkoista kesää kaikille
Vappu Määttänen
APKL jäsenpalvelu

Laki-neuvontaa jäsenille

Liitto on tehnyt sopimuksen lakineuvonnasta **Tapio Rädyn** kanssa. Sopimus kattaa alustavan selvitystyön. Sekä jatkotoimenpiteet että pidemmälle menevät selvitykset jäävät perhekotiyrityksen kustannettaviksi.

Jos siis perhekotisi tarvitsee lakineuvontaa, voit ottaa sähköpostitse yhteyttä Tapio Rättyyn ja jättää hänelle yhteystietosi (myös sähköpostiosoite) ja kertoa lyhyesti ongelmastasi. Hän ottaa sinuun myöhemmin yhteyttä.

TAPIO RÄTY

E-mail: tapio.raty@kolumbus.fi

Lisätietoja löytyy liiton jäsen sivuilta.

TIETOTURVASTA JA VIRUKSISTA

Sähköinen tiedonsiirto on yritysmaailmassa tänäpäivänä ehdoton edellytys. Internetin ja sähköpostin käyttö alkavat olla jo arkipäivää myös yhä useammissa yksityistalouksissa.

Lisääntyvän käytön myötä myös siitä seuraavat ikävät lieveilmiöt ja

haitat lisääntyvät vääjäämättä.

Tätä nykyä virukset ja muut tietotekniikan murheet vievät runsaasti aikaa ja tilanne tuntuu vain pahenevan päivä päivältä.

Itse suosittelen **F-securen Internet security**-ohjelmistoa. Sillä

saa melko hyvän tietoturvan.

Lisää tietoturvasta uudella keskustelupalstalla!

Allekirjoittanut avaa lähiaikoina aiheeseen liittyvän keskustelupalstan kotisivuilla: **www.aarnio.com** Palsta on tarkoitettu mm. kaikkien **APKL:n** perhekotien käyttöön. Keskustelupalstalla voi kuka tahansa esittää kysymyksiä tietoturvasta ja allekirjoittanut vastaa niihin. Myös palstan käyttäjät voivat kommentoida ja kertoa omista kokemuksistaan aiheesta.

Kannattaa tutustua !

Terveisin

Mika Aarnio

APKL ry

Webmaster

www.aarnio.com

mainoskeskus
aarnio.com

ATK- ja Mainospalvelut Aarnio.Com Oy PL 41 24101 Salo
p. (02) 7316 406, 0440-741177 info@arnio.com

www.kotisivut

Käsitteistä on.
-Ulkomaan 7 vuoden aikana olemme suorittaneet n. 100 kotisivun muuttamista ja ylläpitoa kotisivun & kauppapaikat. Monet ovat kokeneet ja jotkut jopa kokeneet.

Viikkoliikenne "Mie"
-Terveisiä kotisivuilla joko yrityksen näkökulmasta viikkoliikenteen avulla, yhteistyössä yrityksen ja j. tai sen markkinointivälineenä.
-Myös palautteita ovat "tytöt", lisäksi yrityksen näkökulmasta, jota voi hyödyntää muissa markkinoinneissa.

Käsitteispalvelut
-Gmailin vaihtamisen jälkeen, vaimoni myös kotisivun sivuston päivittäminen
-Hoidamme tarvittaessa myös domain rekisteröintiä, (kotisivu osasto)
-Myös sähköpostit, internet yhteydet, kaikki tarvittava. Me hoidamme nyt

Kyvyt löydä: 02-7316406 / 0440-741177 info@arnio.com

kotisivut - muut mainospalvelut - ATK-palvelut - referenssit - uutiset - aikaun

Liitto lukujen valossa 1.1.2004

YLEISTÄ

● Liitossa oli 1.1.2004 yhteensä **88** jäsenperhekotia, **2** kunniajäsenperhekotia sekä **1** kunniajäsenperhe.

● Vuoden 2003 aikana on jäseniksi hyväksytty **10** uutta perhekotia. Liitosta erosi vuoden aikana **5** perhekotia.

● Perhekotien keski-ikä on **7 v.**

● Keskimääräinen paikkaluku perhekotia kohden oli **5,9**.

● Kodeissa oli yhteensä **515** hoitopaikkaa, joissa ilmoitettiin hoidettavan **455** lasta (tyttöjä 183 ja poikia 272).

● Perhekodeissa asui hoidettavien lisäksi **126** omaa alle 18 vuotiasta lasta.

● Hoitopaikkoja oli koko maassa vapaana 1.1.2004 yhteensä **35** paikkaa.

● Toteutuneita hoitovuorokausia perhekodeissa oli yhteensä **139 142**.

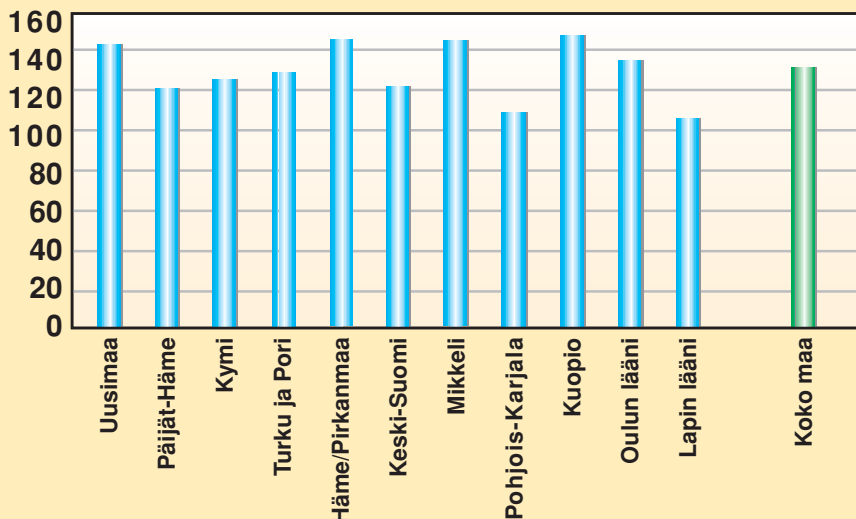
ULKOPUOLINEN HENKILÖKUNTA

● Liiton perhekodit työllistivät perhekotivanhempien lisäksi **94** päätoimista työntekijää.

● Sivutoimisia ja osa-aikaisia työntekijöitä oli yhteensä **86**, joista merkittävä osa on erilaista koulutyötä tukevia tai harrastusaineen opettajia (kouluavustajia tai esim. musiikin opettajia).

● Kodinhoitajat ovat yleisimpiä niissä kodeissa, joissa on vain yksi ulkopuolinen työntekijä.

Hoitopäivähinnat maakunnittain sekä koko maa 1.1.2004

HOITOPÄIVÄHINNAT

Keskimääräinen hoitopäivän hinta koko maan jäsenperhekodeissa oli **130,24** euroa.

Hoitopäivän hinta euroa/perhekotien määrä (pk)

83-100	101-110	111-120	121-130	131-140	141-150	151-160	161-170	171-220
5 pk	11 pk	20 pk	17 pk	11 pk	10 pk	8 pk	2 pk	4 pk

PERHEKOTIVANHEMMAT

● Perhekotivanhempien keski-ikä: äidit 46 vuotta ja isät 47 vuotta.

Äitien koulutusalat ja -tasot:

- sosiaali- tai terveysalan koulutus on yli puolella äideistä
- opetus- tai nuorisotyön koulutus on yli neljäsosalla perhekotiäitejä
- noin 60 %:lla äideistä on opistotasoinen koulutus
- 1/5:lla äideistä on akateeminen oppitutkinto

Isien koulutusalat ja -tasot:

- Sosiaali- tai terveydenhuollon koulutus on noin 35 %:lla perhekoti-isistä

TILASTOJA LÄÄNEITTÄIN

	perhekotien määrä	hoitopaikkoja	paikkoja vapaana
ETELÄ-SUOMEN LÄÄNI			
Uusimaa	9	52	2
Häme (Päijät-Häme)	9	49	3
Kymi	5	26	1
LÄNSI-SUOMEN LÄÄNI			
Turku ja Pori	10	57	-
Häme (Pirkanmaa)	7	42	3
Keski-Suomi	17	97	4
ITÄ-SUOMEN LÄÄNI			
Mikkeli	8	46	4
Pohjois-Karjala	5	31	5
Kuopio	7	56	6
OULUN LÄÄNI			
LAPIN LÄÄNI			
	9	50	5
	2	9	2
Yhteensä	88	515	35

- opetus- tai nuorisotyönkoulutus on noin 30 %:lla isistä
- muun alan koulutuksia perhekoti-isillä on noin 30 %:lla

- opistotasoinen koulutus on noin 40 %:lla isistä
- akateeminen lopputkinto on noin 1/3:lla isistä.

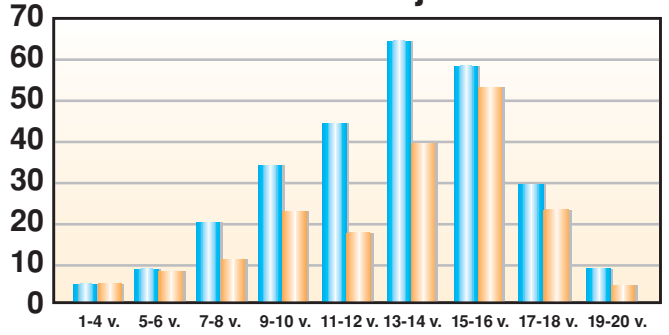

**Sijoittajakunnat
Ammatillisten
Perhekotien Liitto Ry:n
Jäsenperhekodeissa
1.1.2004**

A Alajärvi Alavus Anjalankoski Asikkala	J Jurva Juva Jyväskylä Jyväskylän mlk Jämsä Järvenpää	L Lahti Lapinlahti Lappeenranta Laukaa Lieto Liperi Lohtaja Loimaa	P Pudasjärvi Puikkila Pyhäselkä Pälkäne	T Tammela Tampere Tohmajärvi Turku Tuupovaara Tuusniemi Tuusula
E Espoo Eura	K Kaavi Kajaani Kangasniemi Kankaanpää	M Mikkeli Mäntyharju	R Raahe Raisio Rantasalmi Ranua Rauma Riihimäki	U Ulvila Uusikaupunki
F Forssa	K Karkkila Karstula Kauhajoki Kauniainen Kemi Kerava Kerimäki Kiiminki Kirkkonummi Kokkola Koski Tl Kotka	N Naantali Nastola Nivala Nokia Nousiainen Nurmijärvi	R Rovaniemen mlk Rusko Rääkkylä	V Vahto Valkeakoski Valkeala Vammala Vantaa Varkaus Vesanto Vihti Vilppula Virrat
H Halikko Haukipudas Hausjärvi Heinola Heinävesi Helsinki Hollola Hyrnsalmi Hyvinkää Hämeenkoski Hämeenlinna	K Kerimäki Kiiminki Kirkkonummi Kokkola Koski Tl Kotka	O Orimattila Orivesi Oulu	S Saarijärvi Salla Salo Savonlinna Seinäjoki Siilinjärvi Sipoo Siuntio Sodankylä Sonkajärvi Sotkamo Suomussalmi	Y Ylikiminki Ylitornio Ylivieska Ylöjärvi
I Ilomantsi Imatra Inari	K Kouvola Kuhmo Kuopio Kuusamo	P Padasjoki Paltamo Parikkala Perniö	S Sipoo Siuntio Sodankylä Sonkajärvi Sotkamo Suomussalmi	Y Ylikiminki Ylitornio Ylivieska Ylöjärvi
J Jalasjärvi Joensuu Joroinen	K Kouvola Kuhmo Kuopio Kuusamo Kuusankoski Kyyjärvi	P Padasjoki Paltamo Parikkala Perniö Pieksämäki Pihtipudas Pori	S Saarijärvi Salla Salo Savonlinna Seinäjoki Siilinjärvi Sipoo Siuntio Sodankylä Sonkajärvi Sotkamo Suomussalmi Taivalkoski	Y Ylikiminki Ylitornio Ylivieska Ylöjärvi Yhteensä 129 kuntaa. 25 ei ilm. kuntaa

Luku-
määrä

Hoidettavat/ikäjakaumat

POJAT Hoidettavia poikia yhteensä **282**.
TYTÖT Hoidettavia tyttöjä yhteensä **183**.

TAMPEREELLA TAPAHTUU

LIITTO PÄIVÄT 30.9.-1.10.

- TEATTERI ELÄMÄSIÄ
- SYSSLITTO KOKOUS
- ASIAA
- JAKAMISTA
- TIETOA

• KOKOUS KUTSUSSA TARKEMPI OHJELMA

Aurinkoista kesää kaikille!

Puheenjohtaja

Pertti Ollila

Puh. 050 501 5380
pertti.ollila@apkl.fi

Sihteeri

Paavo Koivisto

Puh. (019)580 098
paavo.koivisto@apkl.fi

Toimisto- ja jäsenpalvelut

Vappu Määttänen

Puh. (03)589 8880
vappu.maattanen@apkl.fi

Tiedotus

Työryhmä:

Matti Kosonen, varapj.

Puh. (03)376 3377
matti.kosonen@apkl.fi

Risto Kuoppa

risto.kuoppa@apkl.fi

Koulutus

Työryhmä:

Tiina Hansen

Puh. (02)841 4147
tiina.hansen@apkl.fi

Oili Koramo

oili.koramo@apkl.fi

Antti Syrjänen

antti.syrjanen@apkl.fi

Alueellinen laatutyö

Työryhmä:

Riitta Riekkö

Puh. (014)310 1405
riitta.riekki@apkl.fi

Petri Turula

petri.turula@apkl.fi

Talous

Kimmo Maanselkä

Puh. (015)510 610
kimmo.maanselka@apkl.fi

Kotisivut osoitteessa:

www.apkl.fi